

Wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich...

Over het nut van vergelijkingen

In overzichten van de militaire krachtsverhoudingen tussen landen is de aandacht doorgaans gericht op zaken, die betrekking hebben op de financiële inspanningen van een land, de belangrijkste in gebruik zijnde wapensystemen en de personele omvang van de strijdkrachten. Zo geeft „*The Military Balance*” hiervan jaarlijks per land een gedetailleerde opsomming en worden tevens verschillende vergelijkende overzichten gegeven. Met dergelijke informatie krijgt men een globaal beeld van de militaire capaciteiten van een land en van de positie t.o.v. andere landen. Uiteraard moet e.e.a. met de nodige voorzichtigheid worden gehanteerd, want cijfers zijn manipuleerbaar gebleken. Indien opvallende ontwikkelingen en verschillen worden geconstateerd, is nader onderzoek nodig om meer betrouwbare gegevens te krijgen en zodoende beter inzicht in de feitelijke toestand. Daarbij zullen zeker bijzondere omstandigheden moeten worden meegewogen, zoals de verhoudingen in de regio, de externe verplichtingen, de geografische ligging, de interne problemen, de ontwikkeling en economische situatie van een land. Deze en andere factoren kunnen reden zijn dat een land over omvangrijke grondstrijdkrachten beschikt, het materieel al dan niet modern is en de strijdkrachten uit voornamelijk dienstplichtigen of uit beroepspersoneel bestaan.

Niet alleen het hiervoor genoemde boekwerk, uitgegeven door het *International Institute for Strategic Studies* (IISS), geeft informatie, ook van andere internationale (w.o. het SIPRI) en nationale organisaties zijn gegevens afkomstig. Zo geeft in Nederland het Directoraat-Generaal Economie en Financiën jaarlijks een boekje uit

met daarin financiële kerngegevens, die het o.a. mogelijk maken de Nederlandse defensie-inspanning te toetsen aan die van andere bondgenoten en een relatie te leggen met de nationale economie. Deze en andere bronnen zijn niet alleen nuttig voor het bepalen van de nationale militaire positie, maar leveren veelal ook bruikbare gegevens om tussen (en zelfs binnen) krijgsmachtdelen vergelijkingen te maken. Alhoewel mag worden verwacht dat het defensiebeleid is gebaseerd op duidelijke politieke en strategische overwegingen, kan het nuttig zijn dat men bij de besluitvorming om zich heen kijkt en let op de ontwikkelingen in andere landen. Mogelijk kan dit bijdragen tot een grotere evenwichtigheid in het te voeren beleid. Een dergelijk spiegelen aan anderen laat echter de eigen (nationale) verantwoordelijkheid onverlet, maar biedt wel de mogelijkheid eventuele afwijkende keuzes welbewust te maken.

In het volgende zijn enkele gegevens vermeld, die soms opmerkelijke verschillen aangeven. Met nadruk moet echter worden gesteld dat het hier slechts aanwijzingen betreft, die zonder nader onderzoek zeker niet tot beleidsbepalende conclusies mogen leiden.

Internationaal gezien zou Nederland moeten worden vergeleken met landen, die uitsluitend of overwegend beschikken over een beroepskrijgsmacht en in een overeenkomstige geografische en strategische positie verkeren. In West-Europa zijn (met enige goede wil) als zodanig België en Groot-Brittannië aan te merken. België met ongeveer tien miljoen inwoners (tweederde van Nederland) is recentelijk overgegaan op een volledige beroepskrijgsmacht. De uitgaven voor defensie liggen beduidend lager dan de Nederlandse (1,75 resp. 2,1% van het Bruto Nationaal Produkt – BNP). De totale sterkte van de Belgische strijdkrachten omvat ongeveer 47.000 militairen. Rekening houdend met de bevolkingsomvang komt dit getal overeen met de omvang van de toekomstige Nederlandse beroepsstrijdmacht (in 1998: 54.000). Bij vergelijking van de sterktecijfers van de krijgsmachtdelen is deze verhouding echter niet terug te vinden. De betrekkelijk geringe omvang van de Belgische marine (2800 militairen) in vergelijking met Nederland (14.000), geeft ruimte aan de andere krijgsmachtdelen voor een relatief grotere personele sterkte. Zowel de Belgische land- als luchstrijdkrachten hebben dan ook een militaire sterkte, die vrijwel gelijk is aan de geplande omvang van de overeenkomstige Nederlandse

krijgsmachtdelen. Deze personele omvang heeft tot gevolg dat de lagere Belgische defensie-uitgaven voor een belangrijk deel doorwerken in de materiële en exploitatiesfeer. Helaas moet dan ook worden geconstateerd, dat onze zuiderburen over tamelijk verouderd materieel beschikken en in verschillende gevallen niet deelnemen aan verbeteringsprogramma's. De ruimte in het militaire budget voor aanschaffingen is in België diensgevolge slechts 6 à 7% (vgl. Nederland: 18,5%). De vergelijking valt hier dus duidelijk gunstig uit voor Nederland; echter als men zich hieraan spiegelt, geeft dit een valse geruststelling.

Groot-Brittannië (GB) heeft met ruim 58 miljoen ongeveer viermaal meer inwoners dan ons land. Het deel van het BNP besteed aan defensie is aanzienlijk hoger (3,4%) dan vele andere landen, w.o. Nederland. Omdat in dit geval ook de kosten zijn begrepen voor het in stand houden van de nucleaire strijdkrachten, is zonder gedetailleerd onderzoek over het percentage dat aan conventionele bewapening wordt besteed, geen oordeel te geven. De geplande sterkte van de Britse strijdkrachten is met 240.000 militairen viereenhalf maal de omvang van de toekomstige Nederlandse beroepskrijgsmacht. Bij vergelijking van de sterkte van de krijgsmachtdelen blijken de verhoudingen echter enigszins anders te zijn. De geplande sterkte van de *Royal Navy* (RN) is 51.000 en is daarmee minder dan viermaal de omvang van de Koninklijke Marine. Bij vergelijking van het aantal grotere oppervlakte-(oorlogs)schepen is de RN slechts driemaal groter dan de KM. De Britse landstrijdkrachten zijn met 121.000 militairen bijna vijfmaal de omvang van de Koninklijke Landmacht, terwijl de *Royal Air Force* (RAF) met 72.000 militairen ongeveer zesmaal groter is dan de Koninklijke Luchtmacht. Op grond van deze cijfers kan worden geconstateerd, dat de KM verhoudingsgewijs groot is; zeker als men bedenkt dat GB als eilandennrijk voor de verdediging steeds afhankelijk is geweest van een sterke vloot. Bovendien was de „Navy” nog niet zo lang geleden de sterkste vloot ter wereld, zodat bij inkrimpingen voor dit krijgsmachtdeel een terughoudend beleid mag worden verondersteld.

De grootte van de KM t.o.v. zowel de Belgische als de Britse marine vraagt om een nadere verklaring. De noodzaak daartoe wordt nog eens onderstreept, als men ook de Duitse marine in de vergelijkingen betreft. Dit land heeft vijf- à zesmaal meer inwoners, een grotere koopvaar-

dijvloot, een langere kustlijn, maar een vloot die v.w.b. de grotere oppervlakeschepen duidelijk kleiner is dan de KM.

Uit vergelijking van de cijfers kan ook voorzichtig worden geconcludeerd, dat zowel de KL als (en vooral) de KLu relatief kleiner zijn dan de overeenkomstige Belgische en Britse krijgsmachtdelen. Bij de landstrijdkrachten is een vergelijking van eenheden, ondanks dezelfde benaming, veelal niet mogelijk, omdat de grootte verschillen te zien geven. Toch geeft de verhouding van de vredessterkte van veertig Britse (gemechaniseerde) infanteriebataljons en vijf Nederlandse wel de indruk, dat de KL mensen te kort komt. Dit sluit aan bij het in deze aflevering opgenomen artikel van de heer De Wijk, waarin eveneens een grotere behoefte aan menskracht wordt gesignaleerd.

Bij vergelijking van de middelen van de KLu met die van de RAF, blijkt het opvallende verschil niet te worden veroorzaakt door het relatief grotere aantal gevechtsvliegtuigen. Het verschil lijkt met name te moeten worden gezocht in de aanzienlijk grotere transportvloot van de RAF (o.a. 54 vliegtuigen van het type *Hercules*) en de benodigde hogere onderhoudsbehoefte voor de vele nog in gebruik zijnde oude typen vliegtuigen. Uiteraard zou ook dit verder moeten worden uitgezocht.

Ten aanzien van vele andere aspecten zijn soortgelijke vergelijkingen te maken. Zo zou een onderzoek kunnen worden verricht naar de verhouding tussen militair- en burgerpersoneel in de verschillende strijdkrachten en meer specifiek, in de verschillende krijgsmachtdelen. Zonder een prioriteit te willen aangeven of volledig te zijn, kunnen als onderwerpen worden genoemd: keurings- en opleidingsresultaten, promotiemogelijkheden, aantal vlag- en opperofficieren, onderscheidingen, research en development, de wijze van beproefing van materieel, life of type enz. De gegevens verkregen uit dergelijke vergelijkingen kunnen mede worden gehanteerd bij de beslissingen, die over een bepaald onderwerp moeten worden genomen. Het biedt de mogelijkheid het betreffende onderwerp in breder verband te plaatsen en zonodig het specifieke (afwijkende) zichtbaar te maken. Het verzamelen van deze gegevens en het maken van vergelijkingen is niet nieuw. In sommige grotere landen vindt dit reeds jarenlang op gestructureerde wijze plaats. Het lijkt voor de Nederlandse Defensie eveneens zinvol dit te doen.